Զ. ՏԱՐԻ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 9 ՅՈՒԼԻՍ 1903 Թիւ 53

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պուլկարիոյ համար
Տարեկան 12 Ֆր.
Վեցամսեայ 6 »
Արտասահմանի
համար տարեկան 15 »
Վեցամսեայ 8 »

Ամերիկայի համար
Տարեկան 3 տլր.
Վեցամսեայ 1.50 »

Ծանուցման տողը առաջին երեսին համար 40 ս. իսկ վերջին երեսի համար 20 սանթիմ է. երեք անգամէն աւելի անգամներու համար 20 0/0 զեղչ կըլլայ։
Վառնայի համար հատը 10 սանթիմ

ՇԱՐԺՈՒՄ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

Նամակ ու դրամ ղրկել խմբագրութեան հասցէին.

Редакция на вѣстникъ „Шаржумъ" Варна

Rédaction du journal „Charjoum" Varna (Bulgarie)

Արտասահմանի համար հատը)(20 ՍԱՆԹԻՄ)(
Պուլկարիոյ համար հատը)(15 ՍԱՆԹԻՄ)(

Գրութիւնք ետ չեն տրուիր

«ՇԱՐԺՈՒՄ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԳՐՈՒՈՂԸ ԲԱԺՆԵԳԻՆԸ ՊԷՏՔ Է ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐԷ

ՍԵՐ ԱԶԳՍ ՄԱՄՈՒԼԸ

Բ.

Այսօր արտասահմանում տասնեակ թերթեր կան ուրեմն եւ նոյնչափ էլ խմբագիրներ. այդ խմբագրական լեգէոնի մէջ ամեն դասակարգի մարդ կայ. միայն խելքի, լոյս եւ գրական զարգացման ու սկզբունքների եւ բարոյական մարդիկ շատ քիչ կան։

Չէ՞ որ մենք ասացինք անցեալ անգամ թէ առաջ հաց չը գտնողը տէր տէր էր դառնում. հիմա խմբագիր։ Եւ այդ իրողութիւն է թէեւ ի մեծ դժբախտութիւն հայոց ազգի, դառն իրողութիւն։

Քանի որ այդ այդպէս է, ուրեմն մենք դեռ շատ նոր թերթեր կունենանք. արտասահման հաց չը գտնող մարդիկ շատ, մանաւանդ այնպիսի մարդիկ որոնք ազգասէր չեն, բայց կարող են կեղծել եւ հայ ազգի մասին գրել։

Ուրեմն եւ հեռու չէ այն օրը որ ամեն առաւօտ անկողնից վեր ելած միջոցից սեղանից վրա, մանաւանդ եթէ խմբագիր լինելու դժբախտութիւնը ունիս, մի նոր թերթ տեսնես, հետեւեալ յառաջաբանով.

«Մենք տեսնելով որ հայոց ազգը կը կործանի, եկանք մեր ազգին ունը վերականգնելու։ Մենք պիտի յօտկենք ամեն բան, դպրոց, յեղափոխական կազմակերպութիւններ, կանանց վիճակը, բանւորներուն կացութիւնը...։ պիտի ըլլանք անկողմնակալ, չը պիտի պատկանինք ոչ մէկ կուսակցութեան. կուսակցութիւն չը պիտի ընենք»։ Այսպիսի մի յայտարարութեան տակ կը տեսնենք անունը կամ մի կօշկակար ուսանողի, կամ մի ամերիկական լրտեսի, կամ մի ածխավաճառի, կամ մի հասած պատուելու կամ մի կեղծարար չարչու կամ մի գրաշարի, կամ սուտ կեղծ ուղեղով հայ սօցիալիստի .. կամ յիմարանոցի այժմի ցաւագարի։

* *

Ի դէպս, մանաւանդ մեր հայ սօցիալիստները, նրանք որոնք այդ դպրոցի անունով են խօսում մեր խեղճ ժողովրդի հետ եւ պատգամներ արձակում այս եւ այն կողմ։ Խեղճ Մարկս, եթէ դու իմանայիր որ քու քարոզած քաղաքատնտեսական սկզբունքները իրենց սուտ (մանթար) դարձած ուղեղով մեր վերածնութեան եւ երիտասարդ Հայաստանի լակոտները պէտք է ճիգեր թափէին ըմբռնելու եւ ըմբռնել տալու, գլուխդ քարին կը տայիր ու այդ տեսակ դպրոց չէիր հիմնի. բայց ինչ գիտենայիր...։

Դէ գնա, ու գերեզմանից մէջ տանջվիր, մինչեւ որ Հայաստանի մէջ իսկական Սոցիալիստներ երեւան գան։

Այս տողերը գրած միջոցին միտս եկաւ մի եւրոպական քաղաքում տեսնուած հայ սոցիալիստների ժողովը։ Հաւաքվել էին մի քանի ռուսախօս Կովկասցի ուսանողներ եւ ուզում էին ապացուցել որ Կովկասի հայ երիտասարդութիւնը չի կարող նւիրվել տաճկահայկական դատին, այլ պէտք է միանայ ռուս սօցիալիստներին եւ նրանց հետ միասին գործի։ Այդ ուսանողները ռուսահայ զանգվածից հեռու ծնված եւ սնված մարդիկ, ոչ հայ կեանքի հետ էին ծանօթ եւ ոչ հայ լեզուն գիտէին. բայց եւ այնպէս թուոմ հայ սոցիալիստներ էին։ Ու ես ներկայ էի՝ ոչ սօցիալիստ, թէեւ նրանցից ու նրանց ձագուկներից աւելի համակիր սոցիալիզմին, որպէսզի տեսնեմ թէ այդ խեղճեր ինչպէս են բացատրում սօցիալիզմը։ Այդպիսի անպատրաստ, սօցիալիզմից հիչ իսկ չունեցող մարդիկ կեանքումս անգամ չէի տեսել։

Ու ես խղճացի ոչ այդ թշուառ եւ սօցիալիզմը հարստահարող համրակներին. այլ Մարկսին, որ այդ տեսակ ողորմելի քարոզիչներ ունի հայ ժողովրդի մէջ։

Քանի որ խօսք եկաւ մեր սօցիալիստներին ու նիւթից շեղվեցի, աւելորդ չեմ համարում այս տեղ ընթերցողներիս ասել որ անձամբ եւ մօտիկից ճանաչում եմ մեր մտաւորական պատրաստ սօցիալիստներին։ Դրանցից ոչ մէկը, ով լաւ ճանաչում է հայ ժողովուրդին եւ մեր կեանքի պայմանները համաձայն չէ որ ներկայումս հայ ժողովրդի մէջ առանձին ուշադրութիւն դարձնվի սօցիալիզմի պրօպականդայի վրա։

ՎԱՐԴՈ

Պ. ՀԱՅԿ ՓԻՇՏՄԱԼՃԵԱՆԻՆ

Ոճրագո՛րծ,

Դո՛ւք այս քստմնելի վերադիրը յանդգնեցաք առաջին անգամ պատշաճեցնել հայ ուսուցչութեան, մեր մտաւորական այն տառապած դասակարգին, որուն նկատմամբ յարգանքով, միմիայն յարգանքով կարելի էր խօսիլ։

Որքան որ ալ անհաւատալի թուի այս բանը, իրողութիւն մըն է բացարձակ ու անուրանալի, զոր էն առաջ դո՛ւք չպիտի յանդգնիք ուրանալ եւ յետոյ բոլոր այն անձերը որոնց տրուեցաւ ունկնդրել ձեր չըլլալիք քարոզին, կիրակնօրեայ դպրոցի հանդէսին առթիւ։

Իբրեւ հայ անհատ եւ մանաւանդ իբրեւ հայ ուսուցիչ կը հարցնեմ ձեզ թէ ի՞նչ իրաւունքով ոճրագործութեան հրապարակային անուանարկումին առարկայ ըրիք հայ ուսուցչութիւնը։

Ահաւասիկ ձեր խօսքերը գրեթէ բառ առ բառ. «Հայ ծնողներ, գիտէ՞ք ինչ կ'ընենք մենք հայ ուսուցիչներս. երբոր դուք ձեր զաւակները մեզի կը յանձնէք առողջ, աշխոյժ եւ կայտառ, մենք զանոնք տարիներու ընթացքին մէջ նիհար, վատոյժ, հոգեպէս, մարմնապէս, մտաւորապէս այլասերած, փճացած արարածներու վերածելով, գրեթէ սպաննելով ձեզի կը դարձնենք...»

Նոյնպէս՝

«Ահագին գումարներ կը տրամադրէք ձեր զաւակներուն դաստիարակութեանը համար, եւ առով անոնց գանձերը կ'ըլլաք...»

Սրտաճմլիկ բաղդատութիւն մըն ալ ըրիք դպրոցը մեծցած տղուն եւ փողոց մեծցած տղուն միջեւ. եւ ձեր բարձր հաւանութիւնն այս վերջինին շնորհեցիք։ Իսկ ճառին միացեալ մասերը անորոշ, անիմաստ եւ կցկտուր խօսքեր ըլլալով աւելորդ կը սեպեմ Շարժումի դաստիարակ ընթերցողներուն հրամցնել։

Այսպէս, պարոն, կը դաւանիք՝ անկեղծօրէն եւ անձնական փորձով թէ հայ ուսուցիչները (անշուշտ ուսուցչուհիներուն չէք խնայեր. այս տեսակ կոլանթոններու մարդը չէք երբեք) մէյմէկ ոճրագործներ էն եւ հայ վարժարանները մէյմէկ սպանդանոցներ, զորս պիտի վարանէիք մէկ հարուածով կործանել մաշնելու. եթէ Աստուած մի արասցէ, փոքր իշխանութիւն մը անցնէր ձեռուընիդ։

Սակայն, եկէք պահ մը թողունք սա հայ ուսուցիչներուն օձիքը, եւ ձեր պատուական անձովը միայն զբաղինք։ Ձեր քարոզէն ուրիշ բան չէ կարելի եզրակացնել եթէ ոչ թէ համոզուած, անկեղծ, գիտակից ոճրագործ մըն էք ձեր ուսուցչական անդորր անձնիքովը. եւ տարիներէ ի վեր, հակառակ ձեր այս համոզման առանց վարանելու գործելու վրայ էք ոճիր մը զոր անոր վերջապէս հրապարակով նշաւակելու քաջութիւնը կ'ունենաք։ Արդեօք ըսել կ'ուզէք թէ կրթական յարկին ու տակ աղէ՞տ մըն է ձեր ներկայութիւնը. դուք իսկապէս կեանք, սերունդ փճացնող սատա՞ն մըն էք. եւ ձեր հրապարակային յայտարարութիւնը պէտք է նկատել երկար ու անդուլ խղճահարութեանց թելադրուած անձնական, անկեղծ խոստովանութի՞ւն մը. ուրեմն դուք իսկ ձեր առաջ բերած մեղար, ձեր գործած աւերը գիտեր, զններ, հասկցեր ու սոսկացեր էք. եւ վերջապէս անհատելի հաստատակութեան պտուղ մը դոյն, ձեր հետ ի վեր քաշկռտելով նաեւ առողջ ուսուցչութիւնը՝ այդ ենթադրական մեղսակցութեամբ ձեր անձնական ճիրը պարտկելու յիմար կամքութեամբ, այնպէս չէ՞։

Եւ սակայն կը շարունակէք վարժապետ մնալ. գիտնալով հանդերձ որ ձեր մատուըններուն վստահուած առողջ, կայտառ ու մատաղ էութիւնները աւրուելու ու փչացուելու սահմանուած են, ու անզգամօրէն կը հետեւիք այդ աւերման գործին բոլոր մանրամասնութիւններուն։

Զմտածեցի՞ք գոնէ, յարգոյ պաշտօնակից, թէ ձեր այդ բարձրաձայն ապշեցուցիչ հասարակութեան յետոյ ձեր պատուական անձին բ հաշ հանգամանք մը տուած կ'ըլլաք. այլեւս ձեր բոլոր այն աշակերտները որոնք ձեր մատուըներուն մէջ քսած դիակ դարձեր են — դուք էք ըսողը — ամէն անգամ որ դեմքերնիդ ելլան՝ ասոնցմէ մը պիտի զգան ոճրագործը տեսնելով ձեր մէջ, եւ իրարու ցոյց պիտի տան զձեզ մատնեցնելով. «Մեր ոճրագործ դաստիարակն անա կանգներ. փախէ՛ք շուտ. անէ՛ծք, անէ՛ծք, անէ՛ծք...» Շէքսփիրեան տեսարան մը, ի՞նչ ըսիք։

Վաղը մէկալն օր, հակառակ ձեր ամենախոր համոզմանը թէ գիտակից ոճրագործ մըն էք, երբոր նորէն երթաք բազմիլ ու եւ է վարժարանի — դժբա՛խտ յարկ — ուսուցչական աթոռին վրայ, առողջ ու կայտառ տղաքը — զորս պիտի ուշանաք դիակնացնել — իրենց անմեղուկ նայուածքներով ու լուռ բողոքը պիտի ուղղեն ձեզ. «Ոճրագո՛րծ, եկած ես մեր միտքն ու հոգի՞ն սպաննելու. գնա՛. հեռացի՛ր. չենք ուզեր նոր զոհեր ըլլալ քեզի»։ Դասարաններէն ներս մտած տեսնենք չպիտի նմանիք ոճրագործի մը զոր դատական ատեան մը կը մղունեն եւ որուն վրայ կը սեւեռի ներկաներուն սարսափահար ուշադրութիւնը։

Ուսուցի՞չ, դո՞ւք։ Բայց մինչեւ ուսուցչի մը ասոր մասնագիտութիւնը պիտի ըլլայ դպրոցի եւ դաստիարակութեան գաղափարը բարձ-

բացնել հասարակութեան առջեւ, հետզհետէ աւելի մօտեցնելով զայն այդ արգաւանդ գաղափարին, անոր զարկ տալու, զայն կատարելութեան հասցնելու բազմաւոր ճիգերը երեւան բերելու համար, դուք, մտածումով մը որ անծանօթ կը մնայ մեզի եւ չա՛ստ հաւանաբար ձեզի ալ, կելլաք դպրոցի գաղափարը վար զարնել, եւ ուսուցչութեան պատիւը ոտնակոխ ընել այնպիսի անկիրթ ու պոռոտ կատաղութեամբ մը որ ժողովուրդը—մինչեւ իրեն քարոզուածներուն հաւատալու ընդունակ—պիտի մղուի կարծել թէ այդ ըսուածները ճշմարտութիւններ են լոկ։

Այն օրէն ետքը զոր կը գործէք կոր եղեր դպրոցներու մէջ լռիկ մնջիկ, ահա ուրիշ օրեր մըն ալ հիմա կը գործէք դպրոցի, կրթութեան եռանդը ձգտումը մեռցնել ուզելով ժողովրդեան սրտին մէջ։

Այն անելէն ուր դրիք ինքզինքնիդ կամաւորապէս՝ միակ միջոց մը կը մնայ ձեզ դուրս ելլալու. հրապարակով ետ առնել հայ ուսուցչութեան եւ հայ դաստիարակութեան ձեր ուղղած նախատինքներն ու անարգ նըշաւակումները եւ ներում խնդրել։

Պարկեշտութեան այս կայծը կա՞յ գոնէ ձեր մէջ։

Երուանդ Սրմաքէշխանլեան

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

1903 Յունիս 20 Երզնկայ

Ամսոյս 16ին երկուշաբթի առաւօտեան արշալոյսին Երզնկայի մէջ կախուեցան բարձրագոյն ելեւմտի Սեպուհի հերոս Ռուբէնը (քեռին), քեռորդին՝ ողբացեալ Գալուստ Բրոխորանեանի. դիակը չորս ժամ կախուած մնալու յետոյ կը դրկեն Հայոց Առաջնորդարանը։ Չքեղ յուղարկաւորութեամբ մը վերջին երախտագիտութիւնը կը յայտնուի Երզնկայի հայ ազգաբնակութեան կողմէն։ Մենք թէեւ Քեռիի անցեալին խիստ մօտէն ծանօթ, սակայն առ այժմ ոչինչ չենք գրեր նրա կեանքէն, այլ կը բաւականանանք միայն ըսելով թէ նա ալ անմոռանալին Շահէն-Մխօի եւ Գ. Զիթչեանի նման Հնչակեան երկպառակիչներու զոհ մըն է։ Քիւրտերը յունիսի 20ին կը կողոպտեն Երզնկայէն 2 ժամ հեռու գտնուող Ս. Յակոբայ վանքը, երկու տեղէց ծանրապէս վիրաւորելով վանապետի 22 տարեկան տղան, իսկ Քեմախի բոլոր հայ գիւղերը ստիպուած են ծանր ամսականով քիւրտեր պահել որ զիրենք պաշտպանեն։ Տեսէք թէ կարմիր գազանը ինչ հիանալի բարենորոգումներ կը մտցունէ Հայաստանի մէջ որ Տէրսիմի քիւրտերը անգամ պաշտօնի կոչուած են։ Այս ամէնը անհուն ուրախութեամբ կը գիտէ Համիտի արժանաւոր պաշտօնեան, Սասունի դահիճ Զէքին։

Վանապետ

ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊԻ ՏՕՆԸ ՖԻԼԻՊԷԻ ՄԷՋ

Աս տարի հերուան պէս հանրային պարտէզին լճին եզերքը տեղի ունեցաւ Սահակ-Մեսրոպի տօնին առթիւ սարքուած հանդէսը, միայն հինգշաբթի գիշերուան տեղ՝ շաբաթ (Յունիս 28) կատարուեցաւ, օդը անձրեւոտ ըլլալուն համար։

Հանդէսը սարքեցին չորս մարմիններ միասին—Թաղային վարժարանի հոգաբարձութիւնը, մասնաւոր վարժարանի ուսուցչական մարմինը, Գր. եղբ. վարչութիւնը եւ երգեցիկ-թատերասէր խումբը։

Շատ մեծ բազմութիւն մը լեցուեցաւ հանդէսին վայրը. նստելու տեղ չի կար, «ազգայինճէ» մանողներ ալ շատ կային—մանաւանդ օտարներ—որոնք ոտքի վրայ մնացին։

Յայտագիրը բաւական ճոխ էր։

Զինուորական միւզիքը վերցուցած էր քանի մը նուագներ։ Երգեցիկ խումբը երգեց «Մարտի դաշտը», «հայ եղբայրներ» եւ հայ-Դուսանի բանաստեղծութիւններէն «հայրենի երգ»ը, թէեւ աս վերջինը յաջող դուրս չեկաւ, թերեւս առաջին անգամը ըլլալուն համար։ Երկու աշակերտուհիներ արտասանութիւններ ըրին յաջող կերպով. Պ. Մ. Զէնկլեան միւզիքի ընկերակցութեամբ յաջող կերպով նկարներ շինեց։ Եւ աս ամէնէն ետք հա՞րկ է յիշել ծափահարութիւնները։

Հանդէսին պէսպիսութիւն մը տըւաւ երկու դադարներու միջոցին ի նպաստ Գր. եղբայրութեան սարքուած վիճակախաղ մը, բաժինը 30 սանթիմով. Ասիկա նորութիւն մըն էր մեր հանդէսներուն համար. Աչքի առջեւ ունենալով ա՛յնքան խուռն բազմութիւնը եւ տոմսակներու ալ աժանութիւնը, թէեւ ծախուածներու քանակը—որքան հետաքրքրուեցայ իմանալ— մեծ բան մը չէ, բայց արհամարհելի ալ չէ։ Գր. եղբ. վարչութիւնը աշխատեր էր աս վիճակախաղը ընել թէ զուարճալի եւ թէ հրահանգիչ. Ատով անուղղակի փոփոխականութիւն մըն է որ ըրաւ «զարիպ»ի գրքոյկներուն, «ամբողջական տրամաբանութեան», Պետօի, Սերոբի, Բարկէնի եւ ազգային գործիչներու պատկերներուն, անոնցմէ մէյմէկ օրինակ դնելով վիճակախաղին մէջ։ Ասոնց քով ուրիշ շարք մը առարկաներու անունները յիշեմ աւելն ու 10 ճաշ չի ոզը— բաւական խնդացուց հասարակութիւնը։

Ընդհանուր ծիծաղ մըն էր որ առաջացուց ԵՐԱՆՈՍ ԱՂԲԱՐ անուն կատակերգութեան ներկայացումը՝ հանդէսին է՛ն վերջը։ Դերակատարներուն մեծ մասը յաջողեցան բուն տիպերը դուրս բերել. աւելին կըլլար ապահովաբար, եթէ տեղը ա՛լ աւելի յարմար ըլլար։

Երեք բանախօսներ մտիկ ըրինք հանդէսին մէջ։

Պուլկարերէն բանախօսութիւն մը Պ. Ա. Յակոբեանէն, «ազգութեան կապեր» Պ. Կ Պրօնեանէն եւ «նկատողութիւններ գրերու մասին» Պ. Կրօն Միքայէլեանէ։

Պ. Յակոբեան եւ Պրօնեան իրենց ընտրած նիւթը լաւ մը պարզելէ ետք, շեշտեցին այն միտքը թէ՝ միայն անցեալը փառաբանելով պարտականութիւննիս կատարած չենք ըլլար եւ ինքնին օգուտ մըն ալ չունենար, աշխատելու է անցեալը յիշելով ներկային անդրադառնալ, զայն բարելաւելու ձգտիլ եւ ձեռք ձգել մեր անցեալի ունեցածները։

Հանդէսէն շատ բան կարելի է մոռնալ, սակայն Պ. Կրօնին ճառը մոռցուելի՞ք բան էր.

Պ. Կրօնին կարդացածը ճառ մըն էր, պատմւեկեական այն երկար ճառերէն, ուր իրար չի բռնող բայց աչք շլացնող բառերու դէզերը ձեռք ձեռքի տուած՝ ունկնդիրներ էին որ գաղափար ըսուած բանը ներս չի մըտցնեն։ Պ. Կրօն իր պատմւեկեական շեշտին ուզեց երբեմն օգնական տալ կեղծ լաց, չի հոսող արցունք, եւ նեղը մնացած տեղը Պ. Պապազեանէն փոխ առնուած դերասանական ծիծաղելի ձեւեր եւ յիմար պոռչտուքներ. այնպէս որ, միամիտները խաբել ուզած ատեն՝ հասկցողները պօղ պօղ խնդացուց։

—Դուք առանց եղանակով չէք խօսիր նէ՛, ըսաւ քովս կեցող պուլկար մը։

—Անոր յատուկ է աս եղանակը։

Ու մեր պատուելին ասաւանութեան եւ աննպատակ պատեցաւ անցեալին մէջ, ոչ մէկ խօսք ոչ մէկ կապ ներկային հետ…

Եւ չխտակը խօսելու համար, պ. Կրօն "Երանոս Աղբօր" դերը իրականացնէս կատարեց եւ անոր թողելիք տպաւորութիւնը մեղմացուց..

Բայց Պ. Կրօնին հերուան եւ աս տարուան բռնած դիրքին մէջ ահագին կեղծիք մը կայ, որ կայծէ եբեւին ալ։

Հերու ցաւ կը դրանէր որ Սահակ-Մեսրոպի պէս ազգային տօն մը ազգային յարկի մը տակ չէր կատարուեր։ Այս տարի որ նոյն դիտողութիւնը պէտք էր ընէր աւելի ուժով, քանի որ սխալը—իր կարծիքով—կը կրկնուէր, ոչ մէկ խօսք, ո՛չ մէ՛կ բառ… պատճառը՞։— Ատ ալ միտք յոգնեցնելու խնդի՞ր է միթէ. հոգաբարձութիւնը գործին մէջ մաս ունի նէ… խեղճը զուռնէն հա՞ցը թէփմիշ ընէ։ Ա՛խ աս նկարագրի տգեղութիւնները… ան ալ ուսուցիչներու քով… Բանը հոն է որ, ատ փոզեբիքսն չի կլլող անձեր ալ կան հոգաբարձութեան մէջ…

Դառնալով հանդէսի մուտքին շատ դիւրամատչելի էր եւ գոհացած զուտ հասոյթը—որ 120 լէվ կանցնի, ինչպէս կը տեղեկանամ—պիտի յատկացուի Չէյթունի կարօտեալներուն(*)

Հանդէսը իր ամբողջութեան մէջ յաջող էր եւ լաւ տպաւորութիւն թողուց. եթէ փոխանակ ժամը 2ին՝ 1/2ին լրանար, աւելի լաւ պիտի ըլլար։

ԱՊՐՕ

(*) Դիտողութիւն.—Քանի որ խօսք անցաւ Չէյթունի կարօտեալներու մասին, ըսեմ որ ատ նպատակով քաղաքիս մէջ կատարուած հանգանակութիւնը շատ աւելի յաջող ելք մը պիտի ունենար, եթէ մեր պատ. Մասնախումբը, փոխանակ կարգ մը թուղթ ստորագրելու եւ տէրտէրոջ յանձնելու, որ միայն «Աստուած երկար կեանք տայ» ըսել գիտէ, ինք յանձն առնէր շրջիլ հասարակութեան մէջ, կամ, եթէ նուաստութիւն կը սեպէին իրենց՝ ատ գործը, տրամադրելի ուժեր չէր պակսեր կարծեմ, ինչ որ է, եթէ ամէն բան չխտակ գրուեցինք, դէշ մարդ կըլլանք։

Հասկցողին համար աս ալ կը բաւէ…

Նոյն

ՎԱՌՆԱՅԻ ԴՊՐՈՑ. ՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի օր խուռն բազմութեան ներկայութեանը տեղի ունեցաւ քաղաքիս Ազգ. վարժարաններու տարեկան հանդէսը, որուն կը մասնակցէր նաեւ երգեցիկ խումբը։

Երգերը առհասարակ անյաջող էին։ Աս քանի մը անգամ է որ քառաձայնի անունով ունկնդիր կըլլանք աններդաշնակ ձայներու համադրութեան մը, որուն երգ ա՛նունը տալ հազիւ թէ կարելի է. Թէնոր եւ պասօ, օրինակի համար, զիրար չեն լսեր երգելու ատեն եւ իրար կը խանգարեն. պզտիկները բացարձակապէս անտանելի են իրենց սուր ճիչերով։ Ձայնի կապակցութիւնը կը պակսի նոյնիսկ մէկ բաժանումի երկու անդամներուն մէջ. Ամբողջ վարիչը ինչո՞ւ լուրջ ուշադրութիւն չի դարձներ այս պարագաներուն վրայ։

Բացարձակ անյաջողութիւն մըն էր նաեւ աշակերտի մը գիտական դասախօսութիւնը. Երկու երեք սեղանի վրայ զետեղուած էին կարգ մը շլացուցիչ գործիքներ. Այս պարագան արդէն ինքնին գէշ տպաւորութիւն ձգեց եւ իսկոյն բերաւ ուսուցչին ողորմելի հոգեբանութիւնը. Պէտք է խորհիլ ցուցամոլութենէ մանաւանդ գիտութեան մէջ. այդ Աշակերտը ուզեց ելեքտրականութեան ծագումին եւ զարգացման պատմութիւնն ընել. անիկա նիւթին տէրը չէր. կը հասկցուէր որ յատկապէս հանդէսին համար պատրաստած էին զայն. փորձերը չնչին, աննշան էին եւ ամբողջութիւնը տաղտկալի ըլլալու չափ երկար. Միակ ախորժելի տպաւորութիւնը զոր կրեցինք այս հանդէսէն, մանկապարտէզի փոքրիկները թողուցին։ Պէտք է խոստովանիլ որ մանկապարտէզը իր լճացումէն ազատուած էր եւ այժմ. եռանդուն ու համակրելի օրիորդին խնամքին տակ կազդուրուեր, վերանորոգուեր էր։ Արտասանութեանց մէջ Զէյթունցիին մենախօսութիւնն էր որ յաջողեցաւ։

Կարելի չէ սոյն հանդէսին մասին գրել՝ առանց յիշելու Պ. Հ. Փէշտիմալճեանին բանախօսութիւնը, ասիկա որքան ալ անհաճոյ ըլլայ մեզ։

Պ. ուսուցիչը դժբախտաբար զմեզ անանկ անակնկալի մը ենթարկեց որ ափ ի բերան մնացինք։ Կարճ կապելու համար իր մէկ քանի լաւծները մէջ կը բերենք նոյնութեամբ «Դուք մեզի կուտաք, լաւ, առողջ, կայտառ, արթուն տղաքներ, մենք զանոնք կառնենք, քանի մը տարուան մէջ կուրենք կը ոկորացնենք, կը սպաննենք, ու ձեզի կը դարձնենք սատկած մեռած դիակ մը… Անցեալ տարի չորս շրջանաւարտ տուինք նոյնքան ալ այս տարի կուտանք, ինչ են որ առանք, ճմրթկուած քուրջի կտորներ…» Եւ դեռ մինչեւ վերջը այս տեսակ արտառոց դաստիարակութեան աննպատակաբեր ափ զգիւզեզութիւններ. Զարմանալին այն է որ այս ամենուն պատճառը բուն իսկ իրենք դաստիարակներն են եղեր. կարծես թէ խօսողը ուսուցիչ մը չէր։ Բոլորս ալ պաշտած Պ. Փէշտիմալճեանի ըսածներէն՝ իրարու երես կը նայէինք։ Եւ աւելի զարմանալին այն է որ մարդասպան մը ըլլալուն այդքան խորապէս համոզուելէն ետքը դեռ ի՞նչպէս կը շարունակէ ուսուցիչ մնալ, նոր զոհե՞ր սպաննելու համար իր դժոխային ցանկին

վրայ ։ Թող քաշուի ասպարէզէն, ուր ինչպէս կերեւայ, թառամելու մօտ է ։

Պ. Փէշտիմալճեան քանի մը յիշատակութիւններ ալ Կեդրոնականի մասին բրաւ ։ Կը կարծէ եղեր, անշուշտ, Կեդրոնականէն առաջնակարգ մանիֆաթուրաճի մը եղած դուրս ելլել, և հիմա յուսախաբ եղեր է ։ Պէտք է գիտնալ սակայն որ Կեդրոնականը կը ձգտէր ժամանակակից ոգիով սնած, գիտակից ու գաղափարական անհատներ տալ ազգին, որոնք կարենան համալսարանական մը ըլլալ և միանգամայն ազգին մէջ վարժապետանոցի պակասը լրացնել ։ Այս ուղղութեամբ գերազանցապէս յաջողած է ան ։ Կեդրոնականցին հայութեան ամէն կէտերուն վրայ իրեն հանրային դիրք մը ստեղծեց, իբր ուսուցիչ ուր որ ոտք դրաւ բոլոր ուղղութիւնները չէզոքացուց և իրը, զոր իր պաշտած յարկէն ժառանգած էր կարողացաւ տիրապետել տալ ։ Համալսարանին մէջ ալ նոյն փայլուն յաջողութիւնն ունեցաւ որուն արձագանգը յաճախ կը հասնի մեզ ։ Իրաւ է թէ Փէշտիմալճեաններ ալ ունեցաւ ան, բայց ո՞ր վարդը փուշ չունի ։

Ունկնդիր

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ

Պ. ՀԱՅԿ ՓԷՇՏՄԱԼՃԵԱՆԻՆ

Ուսուցիչ,

Նախորդ տարուայ շրջանաւարտներէն մէկը ըլլալով, կուգամ բողոքել ձեր անտեղի վարմունքին դէմ, որը կիրակի օրը տարեկան մրցանակաբաշխութեան հանդէսին բանեցիք մեզ հանդէպ ։

Նախ երբէք չեմ ընդունիր ձեր մեզի վերագրած բոլոր անվայելուչ ածականները, և կարծեմ որ անոնք ձեզի բնաւ չէին վայլեր ։

Այո՛, ուսուցիչ, ճիշդ ձեր ըսածին պէս կըլլար, եթէ վարժարանին մէջ մինակ դուք գտնուէիք իբր ուսուցիչ, բայց բարեբախտաբար կային անանկներ, որոնք քիչ շատ աշխատեցան մեր կրթութեան գործին,

Բայց թէ ի՞նչպէս գործնական մարդ կարելի է արտադրել դպրոցէն, ատ միտքս չառներ ։ Մինակ սաչափ կը հասկընամ որ դպրոցը ճիշդ չարչիին հակառակն է,

Եւ եթէ մենք վարժարանէն սկսէինք չարչիի գործերուն և շահի վրայ մտածել, արդէն այն վայրկեանէն կը թողէինք դպրոցը և կը հեռանայինք ։

Սպաննած աշակերտդ
Մելքոն Եսովբեան

1903 Յունիս 7
Վառնա

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

— o —

Ամառ ըլլալուն պատճառով մարդկային ուղեղները կորանցուցած ըլլալու են լուրջ գրուածքները կամ խօսքերը ըմբռնելու ընդունակութիւնն ։

Ուստի տաք եղանակին կարծես թէ զուարճացնող նիւթերը աւելի համով կը փախին ։

Անցեալ օր բարեկամներէս մէկը խնդրեց որ հրապարակով որոշեմ թէ ինչ բանի հարստութիւնը ուր կը գտնուի և որո՞ւն քով ։

Ես խոստացայ և ահա խոստումս կը կատարեմ ։

1) Հայհոյութեան առաջնակարգ հարստութիւնը կը գտնուի Ամերիկայի «Ձայն Հայրենեաց»ի խմբագրութեան մէջ ։ Այդ հարստութիւնը ճարպիկօրէն կը գործածէ Սուրէն Պարթեւեան կոչուած մանչ մը ։

2) Բարոյականութեան, խելքի և ուրիշ շատ մը մտաւոր ու բարոյական ձիրքերուն հարստութիւնը կը գտնուի Ռուսչուկի «Հայաթերթ»ին խմբագրութեան մէջ ։ Եւ այդ հարստութիւնը կը վատնեն Տիգրան Ճղնաւորեան ու Տիգրան Էլմասեան ։ Չը զարմանաք ընթերցողներ, երկուսն ալ Տիգրան են ։ առաջինը բարոյականութեան և գաղափարականութեան պատուկ, երկրորդը խելքի, հոգ չէ թէ սնանկացած ։

3) Սոցիալիստական գաղափարներու և գիտութեանց հարստութիւնը կը գտնուի Ռուսչուքի «Վերածնութեան» թերթի խմբագրութեան մէջ ։ Այնչափ շատ է այդ հարստութիւնը որ խմբագրութիւնը իր գատելու ընդունակութիւնը կորսնցուցած է ։

4) Դաւադիրներով, ընկերասպաններով, ստախօսներով դրամաշորթներով հարուստ են Հնչակեան երկու հատուածները ։ Այդպիսի հարստութիւն, աշխարհի ոչ մէկ կազմակերպութիւն ունեցած է, և դժուար է որ ունենայ ։

5) Խօսքերու, տրամաբանութեան, ճարտասանական ընդունակութեան հարստութիւնով օժտուած է Վառնայի ուսուցիչ Պ. Հայկ Փէշտիմալճեան ։ Մէկ մէկ խօսքը բերնէն դուրս ելած միջոցին ոսկիի կը փոխուի ։ Միտքը ուղեղին մէջ եռացած ատեն գոհարանման պղպջակներ կը ներկայացնէ, և գլուխին տիրող մանկավարժի գործնական ոգին կարտացոլէ ։

6) Գիտական գործիքներու հարստութիւնով Պուլկարիոյ հայ դպրոցներուն մէջ Վառնայի դըպրոցը առաջին տեղը կը բռնէ, սակայն այդ գործիքները ինչպէս կերեւի գիտութիւնը սորվեցնելու համար չեն ծառայեր, այլ գիտութիւնը շահագործելու համար, մանաւանդ դպրոցական տարեկան հանդէսներու ատեն ։

7) Կենսական ուժերու ինչպէս և ոսկիի հարստութիւնով առաջնակարգ տեղ կը գրաւէ Համբի պապը ։ Ամէն տարի մահմերձ կըլլայ ու չի մեռնիր, բայց ըստ երեւոյթին այս տարի պիտի սնանկանայ վերջնականապէս ։

(Շարունակելի)

Ասեղ

ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Երեկ երեկոյ լսեցինք որ պատրիարքական փոխանորդը այսօր Վառնա պէտք է գայ, թերեւս և արդէն եկած է ։ Այսօր կամ վաղը գալը խնդիր չէ ։ բաւական է որ պէտք է գայ ։

Փոխանորդի Բուլղարիայում ունեցած կարճատեւ գործունէութեան մասին թէ լաւ և թէ վատ բաներ ենք լսել ։ Երբ խնդիրը վերաբերում է մեր հոգեւորականութեան մարդ ակամայից հակւում է դէպի վատ կողմը, մանաւանդ երբ դերակատար հոգեւորականը դուրս է գալիս այնպիսի միջավայրից ուր մարդիկ վարպետ են անուշ խօսքերու բայց տակից իրենց քէֆը առաջ տանելու ։

Այս խօսքերով երբէք տրամադիր չենք Փոխանորդին գործը անյաջողութեան մատնելու նշանը տալ ։ ընդհակառակը տրամադիր

ՓՇԵՐ ՈՒ ՎԱՐԴԵՐ

ՆՈՒԷՐ Ս. Վ.ԻՆ

Ինչպէս անհատների, այնպէս և ժողովուրդների նկարագրի լաւ և վատ կողմերը նրանց կեանքի ամենաձախող պարագաներում են խտացած կերպով երեւան գալիս ։

94 թուականից սկսած մեր ժողովուրդը այնպիսի սարսափելի դժբախտութիւնների հանդիպեց, որ նրա կեանքը ամբողջովին տակն ու վրայ եղաւ ։ առաջ հարստահարուած ստրուկ էր, բայց այս նոր տարվան մէջ նա եղաւ բռնաբարուած, թալանուած, շարունակ մորթվելու վտանգին ենթակայ, ճղակոտոր, թափառական ըստ բուռն ։ Վերջապէս մեր ժողովրդի համար ստեղծվեց մի կեանք, որտեղ նա անպատճառ իր ամենալաւ ու վատ կողմերը դուրս պէտք է ժայթքեցնէր, որովհետեւ ինչպէս անհատը, այնպէս և ժողովուրդը իր գոյութիւնը վտանգված միջոցին փրկվում է թէ ազնիւ թէ ստոր միջոցներով ։

Ահա ես փորձում եմ մեր ժողովրդի այդ շրջանի կեանքը պատկերացնել իմ թոյլ գրչով, գլխաւորապէս յոյս դնելով այն հանգամանքի վրա, որ այսպէս թէ այնպէս միշտ շփվել եմ ժողովրդի ամեն խաւերի հետ ։

ԳԼՈՒԽ Ա.

Սասունի կոտորածներից յետոյ էր, դեկտեմբեր ամիսը ։ Եւրոպական հարցաքննիչ յանձնաժողովը գնացել էր Սասուն՝ չարագործութիւնները տեղն ու տեղը քննելու ։ Կովկասահայ ինտելիգենցիայի մէջ, մանաւանդ յեղափոխութեան համակիրող, երկու հոսանք էր ստեղծվել ։ մէկ մասը մտածում էր որ պէտք է յեղափոխական գործերը դադարեցնել, որովհետեւ այդ քննութիւնների հետեւանքը բարերար ազդեցութիւն պէտք է ունենայ հայ ժողովրդի վիճակի վրայ ։ իսկ միւսը չէր հաւատում և պնդում էր որ ընդհակառակը աւելի պէտք է պատրաստվիլ, թէ նոր կոտորածներից ազատ մնալու և է՛լ աւելի զօրեղ կերպով լայն արտօնութիւններ պահանջելու համար ։ Երկու հոսանքներն էլ այնքան զօրեղ էին, որ Հ. Յ. Դ. արեւելեան բիւրօն որոշել էր գործիչներից, ընկերներից և համակիրող երիտասարդութիւնից մի խառն ժողով կազմել այդ կենսական խնդիրը լաւ ծեծելու և ըստ այնմ իր դիրքը որոշելու համար ։

Մի երեկոյ, թւով մօտ 50 հոգի, մենք հաւաքվեցինք մի երիտասարդ բժիշկի բնակարանում, որը բարեբախտաբար մինչեւ օրս էլ հաւատարիմ է մնացել հայ յեղափոխութեան, խորհրդակցելու վիճելու և դատելու համար ։ Այդ 50 հոգուց այսօր հայ յեղափոխութեան մէջ շատ քիչերն են մնացել, մի քանիսը մեռել են, իսկ մեծամասնութիւնը յեղափոխական տեսակէտով սանթիմ չարժէ ։ Այդ մեծամասնութիւնը դեռ այն ժամանակ կասկածելի էր ։ դեռ այն ժամանակ կարծել էր հաւատացնում որ Սասունի դէպքերով կարող էր Հայաստանը փրկվել, թերեւս հոգու խորքում փըսփսալով ։ Այն պարոններ, միթէ չէ՞ք տեսնում որ ես յեղափոխական չեմ, միթէ չէ՞ք տեսնում, որ ես ձգտում եմ հարստանալ, ո՞ւր էք ինձ քաշ տալ բերել այստեղ. այսօր ես գործարանում ծառայող եմ, վաղը գործարանատէր կը դառնամ ։ Լաւ եթէ ես ամաչում եմ ձեզ ուղղակի յայտարարել որ յեղափոխական չեմ, զանազան հաշիւներից դրդված քաշքշում եմ այդ գործը, գոնէ դուք հասկացէք, ըմբռնեցէք իմ սիրտը, իմ հոգին ։

Ու փոքրամասնութիւնը ըմբռնում էր այդ հարստանալու ճամբուն վրայ գտնուող պարոններին, հասկանում էր նրանց հոգեբանութիւնը, բայց ինչ արած. նա ընկճվում էր յեղափոխական սնտուկի դատարկութեան առջեւ, և այդ մարդիկը իրեն պէտք էին (իբրեւ միջնորդներ դրամատէրների և յեղափոխական կազմակերպութեան միջեւ, որը տոգորուած լայն ու բարոյական սկզբունքներով չէր ուզում հայ հարստից զօրով դրամ պահանջել, այլ ուզում էր նրան կամաց կամաց զոհողութեան վարժեցնել, գաղափարական հայրենասէր դարձնել ։ Մի ձգտում որ երբէք չիրականացաւ բառի լայն մտքով և երբէք էլ գուցէ չիրականանայ ։

Ժողովը տաք էր և աղմկալի ։ Խօսեցինք, վիճեցինք ժամերով ։ Յաղթանակը տարաւ յեղափոխական փոքրամասնութիւնը ։ կարողացաւ համոզել որ Սասունի դէպքերով տաճկահայաստանը չի փրկվի ։ Դեռ մենք հայ ազատագրութեան գործի սանդուխքի առաջին աստիճանի վրայ ենք գտնվում եւ ընդհակառակը շատ դժուարութիւններ ունինք դեռ յաղթելու ։

Այդ ժողովի աչքի զարկող երեւոյթներից մէկն այն էր որ գրեթէ տաճկահայեր չը կային ։ և յեղափոխական փոքրամասնութիւնը իր դատը պաշտպանում էր միայն երկրից եկած նամակների վրա հիմնուելով ։

(Շարունակելի)

ՎԱՐԴՕ

ենք մէկ համբերութեամբ դիտելու փոխանորդի ամեն քայլը առաջնորդական խնդրի վերաբերեալ գործերում։

Աւելորդ չենք համարում այստեղ փոխանորդին մի նկատողութիւն անել։ Իր շրջած տեղերում կազմած խառն ժողովները մեզ համար այնքան էլ օրինական չեն։ Այդ ժողովները այնպէս են կազմվել որ բոլորովին չեն կարող գրաւական լինել թէ ամեն քաղաքի ժողովուրդ ամբողջութեամբ մասնակցել է առաջնորդական խնդրին վերաբերեալ խորհրդակցութիւններին։

Մեզ համար ցանկալի էր որ Վառնայում այնպէս չը լինի, ինչպէս եղել է ուրիշ քաղաքներում, մանաւանդ որ Վառնայի հայութիւնը աւելի ռամկավարական լինելով միշտ պատրաստ է իր եկեղեցական կարեւոր խնդիրներով հետաքրքրվելու և նրանց կարգադրելու համար իր ձայնը խառնելու։

Ուրեմն փոխանորդը Վառնա գալուն պէս նախ և առաջ մի պաշտօնական յայտարարութիւնով պէտք է ժողովրդին եկեղեցի հրաւիրէ. ու այնտեղ բացատրելով իր գալստեան բուն պատճառը և նպատակը ժողովրդին առաջարկէ իր միջից, իր ձայնով մարդիկ ընտրել, որոնք և միանալով Թաղական խորհրդի հետ կանոնաւոր ժողովներ կը կազմեն ու կը կարգադրեն այն խնդիրը որով ամենից աւելի հետաքրքրվելու իրաւունքը ունի ինքը ժողովուրդը։

15,20 հոգուց կազմված խառն ժողովները, որոնք կը հրաւիրվին միայն փոխանորդի և Թաղականների համաձայնութեամբ, ան կարող են ժողովրդի համար բաւարար որոշումներ տալ առաջնորդական խնդրի վերաբերմամբ։

Ցաւում ենք որ փոխանորդը այդ սիստէմը այստեղ չի գործ դնի, և ցաւում ենք որ ուրիշ քաղաքների խառն ժողովները ժողովրդային լայն բնաւորութիւնը չեն ունեցել։

Դեռ տարիներ առաջ „Շարժում"ը պաշտպանեց առաջնորդական խնդիրը թւելով նրա տալիք օգուտները, եթէ միայն առաջնորդը կնտրվի ժողովրդի ձայնով և ժողովրդի համար։ Այս օր էլ մենք նոյն համոզումը ունենք. և եթէ ժողովրդի իրաւունքները բռնաբարվեցին, մենք կը լինենք ոչ ժողովրդի ձայնով և ոչ ժողովրդի համար ընտրված առաջնորդի, ով էլ որ լինի նա հակառակորդը։

——

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ներքին գործոց նախարար պ. Բէթքով նահանգները շրջագայելու ելեր է։

—Պաշտօնեաներու օրինաց գագարումին համար բողոքող երեսփոխաններուն պատգամաւորութիւնը, իրեն գլուխ ունենալով պ. Ցանքովը՝ բողոքագիրը ներկայացուցեր է իշխանին։

—Պետական արտակարգ դատարանը արդէն մշակելով և պատրաստելով նախարարներուն դատավճիռը, դատարանի անդամներուն ղրկեր է ստորագրելու համար։

—Սօֆիայի Թատրոնի նոր կառավարիչը եռանդով սկսած է նոր թատրոնին շինութիւնը՝ կըսուի որ նոր թատրոնը 800000 ֆր. պիտի արժէ, և այդ գումարին կէսը արդէն պատրաստ է։

—Մայրաքաղաքի մէջ ջրի պակասութիւն կզգացուի և բնակիչները շատ կը նեղուին։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՐՔԻԱ

«Թանոր» թղթակիցը Մակեդոնիոյ մէջ արդէն կատարուած բարենորոգումներու մասին անձամբ հետեւեալ տեղեկութիւնները ստացած է։

1) Ամէն մէկ նահանգի մէջ նշանակուած է մէկ մէկ հանրային շինութեանց և երկրագործութեան վերահսկիչ պաշտօնեաներ, նոյնպէս և մէկ մէկ գայմագամ ամէն մէկ վիլայէթի կեդրոնին մէջ։

2) Համաձայն ռուս-աւստրիական նոթային ժանտարմաներու մէկ մասը քրիստոնեաներ պիտի ըլլան, որոնց թիւը պիտի հասնի 2235ի. ատոնցմէ 670 արդէն նշանակուած են և կը կառավարուին երկու շուէտական սպաներէ։

3) Նոյն նոթային համաձայն 147 քրիստոնեայ ոստիկաններ պիտի նշանակուին, որոնցմէ 121ը արդէն նշանակուած են։

3) Դաշտային պահապաններ մինչեւ օրս նշանակուած են 2329 մահմետական և 1536 քրիստոնեաներ։

Այն գիւղերը որոնց բնակչութեան մեծամասնութիւնը քրիստոնեայ են, քրիստոնեայ պահապաններ ընտրած են։

5) Սելանիկի, Իւսկիւպի և Բիթօլիայի նահանգներուն մէջ արտաքսուած են 35 պաշտօնեաներ որոնցմէ 15ը դատարանին յանձնուած են։

6) Ամեն նահանգի մէջ նոր դատարաններ հիմնուած են. դատաւորները նշանակուած են արդարադատութեան նախարարի կողմէն.

—Պոլսէն Ն. Ֆ. Պր. Թերթին հեռագրով մը կիմացնեն. «Բուրք կառավարութիւնը խոստացած չէ զօրքերուն թիւը Մակեդոնիոյ սահմաններուն վրայ պակսեցուցած չէ. այլ միայն խոստացած է որ սահմանագլխին քովիկ արտակարգ կեդրոնացումներ չը պիտի ընէ։ Եւ քանի որ հրոսախմբերը գոյութիւն ունենան, սահմանագլխին հսկողութիւնը նոյն զօրքերով պիտի կատարուի։

ՍԵՐՊԻԱ

Նոր թագաւորը առայժմ մտադրութիւն չունի օտար թագաւորական տուներուն այցելութիւն տալ։

— Թերթերը կը հաղորդեն որ թագաւորը միտք ունի երկրին մէջ ճամբորդութիւն մը ընել։

— Ռումանիոյ Թուրնօ-Սէվէրինի սերպերը խնդրագիր մը տըւեր են սերպ կառավարութեան, որուն մէջ բացատրելով թէ Ռումէն կառավարութիւնը զիրենք շատ կը նեղէ Ալէքսանդր թագաւորին սպանումէն յետոյ, և կը խնդրեն Սերպիոյ պաշտպանութիւնը։

ՌՈՒՍԻԱ

Վօլկա գետին մէջ նաւ մը խորտակուեր է. նաւին վրայ գտնըւեր են 2,000 ճամբորդներ և 7000 փութ ապրանք։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Հիւսիսային Գերմանիոյ մէջ հեղեղները մեծ վնասներ տուեր են. մարդկանց և գոյքի մեծ վնասներ կան։

— Թէմլօվի աղջիկներուն բդ գաստարանէն վատ սնունդի և վարմունքի պատճառով 200 երիտասարդ աղջիկներ ապստամբելով դռները լուսամուտները ջարդելով փախեր են։ Ոստիկանութիւնը փախստականներուն հետքը դեռ չէ գտած։

— Պոտսդամի պալատին մէջ առանցին խոհանոց մը շինուած է Վիլհէլմին հրամանով ուր պալատին խոհարարապետին հսկողութեան տակ կայսեր աղջիկը խոհարարութիւն պիտի սորվի։

ՉԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Ուաշինգթնի և Բէթրսպուրկի դահլիճներուն միջեւ Մանջուրիոյ նաւահանգիստներու մասին եղած բանակցութիւնը վերջացած կը համարուի։

Չին կառավարութիւնը իր կողմէն վստահեցուցած է որ քանի մը նաւահանգիստներ պիտի բացուին եւրոպացիներու համար։

Ռուսիա ալ իր կողմէն միացեալ նահանգները վստահեցուցած է որ ինք չը պիտի հակառակի նաւահանգիստներու բացման։ Նաւահանգիստները դեռ որոշուած չեն։ Ուրեմն այսպէսով Մանջուրիոյ խնդիրը Ամերիկան և ամբողջ աշխարհի վաճառականութեան համար կարգադրուած կը համարուի։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԴԻՇԵՐՕԹԻԿ ԿՐԹԱՐԱՆ
Լօզան, Զուիցերիա
Երկրորդ տարի

Բ. տարեշրջանի դասախօսութիւնները կսկսին Սեպտ. 1/14ին

Արեւելեան կամ հայկական կրթատունը կընդունի 10-20 տարեկան աշակերտներ, որոնց կուտայ, ծնողքներու բաղձանքին համեմատ, գիտական, գրական, առեւտրական կամ արհեստագիտական առողջ ու լուրջ կրթութիւն մը, ներդաշնակօրէն և սերտիւ միացած ազգային հիմնական կրթութեան հետ. Հայ աշակերտներուն կաւանդուին, և այս „առանց ոև է վճարումի", հայերէն լեզու, հայ մատենագրութեան պատմութ. եւայլն. Ընտանեկան կեանք։

Կարելի է նաեւ օգտուիլ տեղական հանրաժանօթ դպրոցներէն։

Կրթատան տարեթոշակը, հակառակ ընծայուած բազմաթիւ բարեկան առաւելութիւններուն, „անօրինակ" կերպով աժան է։

Կրթատան յայտագիրն ամէն ուղողի կը ղրկուի։

ՏՆՕՐԷՆ
Մ. Նալպանտեան
Տօքթ. ի գիտութիւն համալսարանական մասնաւոր-ուսուցիչ
Հասցէ՝
Լօնժրէ 4.
Լօզան, —Սուիս

ԹԱՏՐՈՆ ՐԻԿԱ
ՀԱՃԻ ԲՕՆԱԲՕ

Ներկայացում «ՆԱՏԷԺՏԱ» հայ դերասանական խմբին առաջնորդութեամբ Պ. Լ. ՊԱՊԱԵԱՆԻ։

Ամէն երեկոյ ներկայացմանց շարունակութիւն

Եղերգ, Երգեր, պարեր, ժխտական եւ ծիծաղաշարժ զուգերգներ։

——

Վաղը, հինգշաբթի երեկոյ մեծաւ պատրաստութեամբ պիտի ներկայացուի—

ՌՕՊԵՐԹ ՄԻՍ ՉԱԿԱՊԵՏ երգախառն դրամ 4 արարուած

——

Գին մուտք տոմս 50 սանթիմ
Տղայոց, 25 »

Отговорникъ
Мурадъ-Ераносянъ

Печатница „Взаимность“ Варна